

SJUKSKÖTERSKORNAS HUS

TEXT Anna Götlind
FOTO Tomas Södergren
FORMGIVNING Losita Design AB
TRYCK Åtta 45 2013

© Svensk sjuksköterskeförening 2013

INLEDNING

Svensk sjuksköterskeförening, som grundades 1910, har genom tiderna haft lokaler på flera olika ställen i Stockholm. De första åren levde föreningen i kappsäck och hyrde tillfälliga lokaler på olika håll, bland annat av Fredrika Bremer-förbundet. År 1917 fick man en mer permanent lokal i det som kallades "Svensk sjuksköterskeförenings Hem" på Brahegatan 56. Här erbjöds aktiva och pensionerade föreningsmedlemmar bostäder, men fastigheten inrymde också en samlingslokal och föreningens upplysningsbyrå, som hjälpte till med platsförmedling för de sjuksköterskor som inte var knutna till någon sjuksköterskebyrå.

Så småningom, 1931, flyttade hemmet till Karlavägen 26. Från 1934 kom föreningen också att hyra lokaler på Östermalmsgatan 33, där det snabbt växande kansliet inrymdes men där också ett stort antal övernattningslägenheter erbjöds medlemmarna. Trångboddheten blev dock ett allt större problem i takt med att föreningen växte, och 1956 beslutade man att köpa en fastighet på 726 kvadratmeter på Östermalmsgatan 19. Fastigheten, en privatbostad, byggdes om till kontor och 1957 kunde huset invigas.

Föreningen blev kvar på Östermalmsgatan 19 ända fram till 2004, då det efter 47 år på samma ställe var dags att flytta igen. Nu inköptes fastigheten på Baldersgatan 1, det som idag är Sjuksköterskornas hus. Men även om adressen är tämligen ny för föreningen, är det inre av huset fyllt av unika föremål som minner om föreningens mer än hundraåriga historia.

Den här broschyren vill visa några av dessa föremål, men också ta med läsaren på en snabb resa genom föreningens historia. Utgångspunkten är den bok som utkom till föreningens hundraårsjubileum 2010, men också den serie ordförandeporträtt, som hänger i styrelserummet högst upp i Sjuksköterskornas hus. Det är en unik serie porträtt. För i hur många styrelserum får vi möta endast kvinnor?

Svensk sjuksköterskeförening var länge en förening av kvinnor och för kvinnor, och med en rad starka kvinnor vid rodret. Som sådan har den spelat en mycket viktig roll i den svenska historien.

ANNA GÖTLIND

SVENSK
SJUK-
SKÖTERSKE
FÖRENING
1910

ORGANISERING

Den 14 mars 1910 träffades ett trettiotal sjuksköterskor i KFUK:s lokal i Stockholm för att bilda en sjuksköterskeförening. Syftet med föreningen var, enligt de stadgar som antogs, att:

...utgöra en centralpunkt för den svenska sjuksköterskekåren, att väcka och underhålla samhörighetskänslan hos de skolade sjuksköterskorna samt att genom anordnandet av diskussioner och föredrag bidra till sjuksköterskornas utveckling och sjuksköterskearbetets framåtskridande.

Vid starten, 1910, uppgick medlemsantalet till 89 och tio år senare till cirka 550. Föreningen var till för en elit, de skolade sjuksköterskorna, och inträdeskraven var höga. Den sökande skulle vara ogift eller änka, ha genomgått minst ett och ett halvt års teoretisk och praktisk utbildning vid någon större läroanstalt, och därefter ha arbetat under ett till ett och ett halvt år som sjuksköterska på sjukhus eller som privatsköterska. Årsavgiften uppgick till tre kronor för sjuksköterskor i Stockholm och två kronor för dem som var verksamma ute i landet. Till ordförande för den nybildade föreningen valdes Emmy Lindhagen (1862–1915).

I styrelsen för föreningen skulle enligt stadgarna finnas två representanter för vardera Sophiahemmet, Röda Korset, Fredrika Bremer-förbundets sjukvårdsavdelningar och Södra Sveriges Sjuksköterskehem. Dessutom skulle det finnas en representant för de ”fria sjuksköterskorna”, som inte var knutna till någon av de ovan nämnda institutionerna. De sistnämnda utgjorde majoriteten av landets sjuksköterskor. De fem grupper som skulle representeras i styrelsen symboliseras av de fem länkarna i föreningsmärket, vilket antogs 1922 och som fortfarande, efter nittio år, fungerar som föreningens logotyp.

I början fungerade den nybildade föreningen framför allt som en social mötesplats för sina medlemmar, men tidigt anordnades också olika slags utbildningar. Redan 1911 genomfördes en repetitionskurs för verksamma sjuksköterskor och deltagarna överlämnade som tack en påkostad ordförandeklubba till föreningens styrelse.

Emmy Lindhagen, ordförande 1910–1914

KALLET

År 1914 övertogs ordförandeklubban av Bertha Wellin (1870–1951), sedan Emmy Lindhagen drabbats av sjukdom. Under Bertha Wellins ordförandetid utvecklades föreningen starkt. Hon var redaktör för den i förhållande till föreningen fristående *Svensk sjukskötersketidning*, men också verksam politiskt i Stockholms stadsfullmäktige.

År 1921 blev hon, som representant för högern, invald i Sveriges riksdag, som en av de allra första fem kvinnorna. Där satt hon i andra kammaren fram till 1936, och hennes främsta engagemang gällde inte så förvånande sociala frågor och sjukvårdsfrågor. Timmarna vid det egna skrivbordet, som i dag står i entrén till Sjuksköterskornas hus, blev säkerligen många.

Som föreningens ordförande drev Bertha Wellin i första hand utbildningsfrågan. Hur skulle de ofta undermåliga sjuksköterskeutbildningarna runt om i landet kunna förbättras? En statlig utredning som hade i uppgift att granska sjuksköterskornas arbetsituation hade tillsatts 1912 och 1916 kom slutbetänkandet. Men den fokuserade framför allt behovet av att reformera utbildningen.

Att arbeta med det vi idag tänker på som fackliga frågor – löner, arbetstider, pensioner och andra arbetsvillkor – var, enligt Bertha Wellin, inget som föreningen skulle ägna sig åt. Nej, hennes bestämda uppfattning, och den förfäktade hon in i det sista, var att sjuksköterskearbetet var av en sådan karaktär att det inte gick att jämföra med andra yrken. För henne var det ett kall att vara sjuksköterska, och detta krävde uppoffringar av dess utövare. Svensk sjuksköterskeförening skulle inte vara en ”så kallad fackförening” utan en yrkesförening. Det viktiga var att stärka och förbättra sjuksköterskornas utbildning. I detta arbete var hon och föreningen framgångsrik.

År 1920 infördes genom en kunglig förordning krav på att alla sjuksköterskeutbildningar skulle granskas och godkännas av staten. För att få godkänt måste utbildningen vara minst två år. En särskild sjuksköterskeinspektris tillsattes vid Medicinalstyrelsen, som hade i uppgift att granska att utbildningarna höll måttet.

Bertha Wellin, ordförande 1914–1933

INTERNATIONELL SOLIDARITET

Bertha Wellins uppfattning att föreningen inte skulle engagera sig i fackliga frågor blev med tiden ohållbar. Bland medlemmarna ställdes allt fler krav på motsatsen, och 1933 avgick Bertha Wellin i protest mot att föreningen beslöt att verka även för sjuksköterskornas löne- och anställningsvillkor. Till hennes efterträdare valdes Elisabet Lind (1881–1968).

Elisabet Linds ordförandetid kom inte minst att präglas av andra världskrigets händelser, och det starka internationella engagemang hon och föreningen visade upp i olika sammanhang. Redan som ung hade hon åren 1914–1915 deltagit i en av Röda Korset utsänd "ambulans" (ambulerande fältsjukhus) på Balkan. Kanske var det de årens händelser som kom att prägla henne som internationalist.

Under andra världskriget var hon djupt engagerad i olika solidaritetsaktioner för drabbade medsystrar i de nordiska länderna. Föreningen startade direkt efter vinterkriget i Finland 1939/40 och tyskarnas invasion av Danmark och Norge i april 1940 den så kallade Nordiska hjälpen, en insamlingsaktion som kom att involvera föreningens alla medlemmar, vilka uppmanades bidra med några kronor. För de insamlade medlen gavs inte minst finska sjuksköterskor en möjlighet att komma till Sverige för vila och rehabilitering.

Inte bara Elisabet Lind utan många andra sjuksköterskor har genom historien visat upp ett starkt internationellt engagemang och en imponerande solidaritet med såväl kollegor som patienter i andra delar av världen. Att arbeta utomlands har i alla tider varit en möjlighet som sjuksköterskor har utnyttjat. Drivkrafterna har varierat – det har handlat om en religiös eller politisk övertygelse, ibland ren äventyrlust – men det som de flesta internationellt verksamma sjuksköterskor har haft gemensamt har varit en vilja att hjälpa människor i nöd. Det i flera avseenden gränslösa engagemanget har funnits hos de flesta. Sjuksköterskerket är och har alltid varit ett internationellt yrke, vilket vi påminns om i Torsten Jurells stora träskulptur *Den internationella sjuksköterskan* som hänger i entrén till Sjuksköterskornas hus.

Elisabet Lind, ordförande 1933–1945

FACKLIG KAMP

På den öppna spisen på konferensplanet står en liten porslinsstatyett föreställande en sjuksköterska i blå-vit uniform och med böjt huvud. Hon gestaltar en äldre tids sjuksköterskeideal, som kan beskrivas med ord som självupppoffrande, lydig och stilla. För hundra år sedan var sjuksköterskans plats i vårdhierarkin tydlig och handlade om att helt och fullt underordna sig (den manlige) läkaren. Men det är en bild som tillhör historien.

När Elisabet Lind tog över som ordförande 1933 ombildades Svensk sjuksköterskeförening till en regelrätt fackförening och kampen för bättre löner och arbetsvillkor började. År 1945 efterträdde hon som ordförande av Gerda Höjer (1893–1974), och under den senares femtonåriga ordförandeperiod utvecklades föreningen till en mycket stark facklig organisation.

Gerda Höjer blev vald till sekreterare 1933, och från den dagen tog föreningen all hennes tid. I alla fall nästan. För hon var engagerad också i en rad andra sammanhang: 1938–1949 var hon ledamot av Stockholms stadsfullmäktige och sjukhusdirektion, 1949–1960 representerade hon folkpartiet i riksdagens andra kammare, 1947–1960 var hon ledamot av TCO:s styrelse och hon satt i en mängd styrelser. Åren 1947–1953 var hon dessutom president för sjuksköterskornas världsorganisation, International Council of Nurses (ICN). År 1949 var Svensk sjuksköterskeförening värd för ICN:s första stora arrangemang efter kriget, en konferens som samlade bortåt 4 000 sjuksköterskor från hela världen i Stockholm.

De fackliga striderna under efterkrigstidens första decennium var många och framgångarna stora. Allra mest känd är 1951 års lönestrid då föreningen efter att ha tvingat riksdagen att avbryta sommarssemestern (!), fick upp lönerna ett par lönegrader.

Men än viktigare i ett långt perspektiv var två andra händelser under 1950-talet, dels det faktum att sjuksköterskeyrket efter ett riksdagsbeslut 1951 öppnades upp också för män, dels beslutet att sjuksköterskor från och med 1958 kunde ansöka om legitimation hos Medicinalstyrelsen, ett mycket viktigt steg i att omvandla kallet till en modern profession.

Gerda Höjer, ordförande 1945–1960

FRÅN ELEV TILL STUDENT

År 1960 lämnade Gerda Höjer ordförandeposten och hon efterträddes av Gerd Zetterström Lagervall (1916–2001). Hennes nitton år långa ordförandeperiod kom att innehålla stora förändringar, både av föreningen och för sjuksköterskekåren. År 1965 bildade Svensk sjuksköterskeförening, tillsammans med ett par andra organisationer, den till TCO anknutna förhandlingskartellen Svenska Hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund (SHSTF). Samma år fick alla offentligtanställda sjuksköterskor full förhandlings- och konflikträtt.

Gerd Zetterström Lagervalls tid som ordförande präglades också av en rad viktiga reformer på sjuksköterskeutbildningens område. En helt ny studieordning infördes 1965, och än mer genomgripande blev 1977 års högskolereform som gjorde sjuksköterskeutbildningen till en högskoleutbildning.

Högskolelagen, Högskoleförordningen och nationellt fastställda utbildningsplaner blev nu styrande för utbildningen. Det innebar att den skulle vila på vetenskaplig grund, vara forskningsanknuten och ha ett karaktärsämne som fick benämningen omvårdnad.

Under 1960- och 1970-talet avvecklades också det gamla systemet med elevinternat på sjukhusen och sjuksköterskeeleverna blev nu studenter. Och många av dessa studenter var aktiva och engagerade i sin utbildning, inte minst inom ramen för Sveriges sjuksköterskeelevers förbund (SSEF), som var verksamt 1946–1995.

Kritiken från studenthåll riktades bland annat mot tvånget att bära den lilla vita sjuksköterskemössan. När Gerd Zetterström Lagervall tillträdde som ordförande var sjuksköterskan fortfarande en kvinna i blå-vit stärkt uniform och med mössa på huvudet. När hon lämnade ordförandeposten hade denna uniform bytts ut mot landstingens enhetliga arbetsklädsel, och den för många förhatliga mössan hade försvunnit.

Den enda dräktdetalj som överlevde uniformens försvinnande var den ofta rikt utsirade brosch som de flesta sjuksköterskor fortfarande bär och som berättar om var de är utbildade. I entrén till Sjuksköterskornas hus finns ett vitrinskåp som rymmer en nära nog komplett samling av sjuksköterskebrocher.

Gerd Zetterström Lagervall,
ordförande 1960–1979

Arbetsordning för Sköterskor och Elever vid Dag-tjänstgöring

1 ^{sta} Frukost. kl. 8, 15 p.m.	Frukost. kl. 7, 1 m.	2 ^{da} Frukost omkläm kl. 10 och kl. 11 p.m.	3 ^{da} Frukost dagligen efter sjuksköterskans bestämmande	• Middag kl. 2 p.m. eller kl. 3 p.m.	Drällsvard kl. 8, 30 e.m.	• Säng. kl. 9, 45 e.m.
---	-------------------------	---	--	---	------------------------------	---------------------------

Arbetsordning för Sköterskor och Elever vid Natl-tjänstgöring.

Uppstigning. Anten kl. 7 p.m. Larmen kl. 8 p.m.	Aftonmåltid kl. 4, 3 e.m.	Frukost kl. 8 e.m.	Frukost 1 timmas kl. 9, 1 m.	Middag kl. 12 p.m.	Frukost Anten kl. 12 p.m. Larmen kl. 12, 45 p.m.	• Säng. Anten kl. 12 Larmen kl. 10, 1 m.
---	------------------------------	-----------------------	---------------------------------	-----------------------	--	--

Undantag från arbetsordningen kunna göras vid särskilda förhållanden fall.
Sköterskor och Elever erhålla ledighet, så vitt möjligt är 2da eftermiddagar i månaden från kl. 3 - 9, 15
hvarje dag och bestämmas af Föreningens styrelse.

GOD OMVÅRDNAD

År 1977 fördes all facklig verksamhet inom Svensk sjuksköterskeförening över till SHSTF (i dag Vårdförbundet) som ombildades till en fackförening. Svensk sjuksköterskeförenings främsta uppgift blev nu att driva yrkesfrågor, svara för det internationella arbetet men också att stötta enskilda sjuksköterskor ekonomiskt. Den som fick i uppgift att forma den ”nya” föreningen blev Ulrica Croné (1932–1989), som 1979 efterträdde Gerd Zetterström Lagervall som ordförande. Lednings- och ansvarsfrågor kom att bli hennes främsta kunskapsområde.

Under 1980-talet får vi allt fler exempel på sjuksköterskor som är verksamma som chefer inom vården – och inte alltid utan problem. Makthierarkierna inom vården är seglivade och handlar om såväl klass som kön. Att som sjuksköterska utmana dessa visade sig ibland ge upphov till kraftigt motstånd, bland annat från läkarhåll. I dag är dock många sjuksköterskor verksamma som chefer, också på allra högsta nivå.

I entrén till Sjuksköterskornas hus hänger en liten tavla med ett arbetsschema för sjuksköterskor och sjuksköterskeelever. Att arbeta som sjuksköterska innebar långt fram i tiden att man skulle följa sådana här strikta scheman – och lyda läkarnas order. Möjligheten att arbeta under eget ansvar och med egna befogenheter var länge mycket begränsad. Men under det decennium som Ulrica Croné var ordförande fördes en intensiv diskussion om hur vårdens organisation skulle kunna förändras så att sjuksköterskans unika kompetens togs tillvara på bästa sätt. Det så kallade rondsystemet, och det till det kopplade rationaliserings- och effektiviseringstänkandet, gestaltat i P. C. Jersilds roman *Babels hus*, upplevdes av många sjuksköterskor ha medfört en fragmentisering av vården och att sjuksköterskorna alltför mycket hade fjärmats från patienten.

Tankar om vårdlag och det som i USA kallades Primary Nursing prövades nu på olika håll. Det traditionella hierarkiska tänkandet skulle brytas och ersättas av samarbete mellan, och respekt för, vårdens olika specialistkompetenser. Sjuksköterskornas särskilda kunskapsområde, omvårdnaden, skulle uppvärderas.

Ulrica Croné, ordförande 1977–1989

you ever
Florence Nightingale

incurable,
can only
of course

made of
Hana

Barnes Hospital
Scutari
Jan 4 3/1856

to achieve
if you
by N

PROFESSIONALISERING

I entrén till Sjuksköterskornas hus får vi möta sjuksköterskeyrkets absoluta pionjärgestalt, Florence Nightingale, dels i form av en liten byst, dels i två brev från densamma. Den helgonlika bilden av ”damen med lampan” har i modern tid reviderats kraftigt, och enighet råder i dag om att hon var långt före sin tid i sitt betonande av den goda omvårdnaden och propagerandet för att sjuksköterskor måste få en gedigen utbildning. Tankar som dessa kom under 1990-talet att i hög grad genomsyra också föreningens arbete.

Till ny ordförande efter Ulrica Croné, som avled 1989, valdes 1990 Anne-Marie Wohlin (född 1944). Hon kom tidigt att engagera sig i såväl Svensk sjuksköterskeförening som SHSTF/Vårdförbundet, och som ordförande arbetade hon bland annat med kvalitetsfrågor. Under slutet av hennes ordförandeperiod genomfördes också det sista steget i bodelningen mellan Svensk sjuksköterskeförening och Vårdförbundet i och med beslutet 1999 att ta bort det samtidiga medlemskapet i de två organisationerna.

Beslutet låg helt i linje med den utveckling som ägt rum under 1990-talet då föreningen alltmer utvecklades till att bli den renodlade professionsorganisation den är i dag. Tanken på sjuksköterskeyrket som ett kall är hos de flesta av föreningens medlemmar i dag mycket långt borta.

Genom en alltmer akademiserad utbildning, men också framväxten av omvårdnadsforskningen har sjuksköterskeyrket med tiden kommit att uppfylla alla de krav vi brukar ställa på en profession. Det handlar om att yrkesutbildningen ska vila på vetenskaplig grund, att yrkeskåren har kontroll över arbetsmarknaden (legitimationen och den skyddade yrkestiteln), att yrkesutövarna har tillhörighet till en professionsorganisation och att det finns en gemensam yrkesetik. Det sistnämnda var sjuksköterskorna mycket tidiga med. Redan 1912 gav föreningen ut skriften *Ur sjukvårdens etik* av Estrid Rodhe. År 1953 antog den internationella sjuksköterskeorganisationen ICN en yrkesetisk kod som, med vissa revideringar, fortfarande gäller. Och sedan 1995 har Svensk sjuksköterskeförening ett särskilt etiskt råd.

Anne-Marie Wohlin, ordförande 1990–2002

EN MÖTESPLATS

Svensk sjuksköterskeförening och dess lokaler har alltid varit viktiga mötesplatser för sjuksköterskor. För hundra år sedan samlades föreningens medlemmar regelbundet till föredrag med té och handarbete eller till körövningar (föreningen hade en egen kör ända fram till mitten av 1950-talet). Föreningens sociala funktion var kanske den allra viktigaste för alla de sjuksköterskor som vid denna tid levde ensamma. Att gifta sig och bilda familj var nämligen inte möjligt för en sjuksköterska i början av 1900-talet – om hon valde det var hon tvungen att lämna yrket.

Också i en senare tid, då även sjuksköterskor kunde ha familj och ett socialt liv, har föreningens lokaler fungerat som en mötesplats. Men nu har det handlat om andra slags möten, inte minst kurser och konferenser av olika slag. Föreningen har under hela sin historia haft en omfattande fortbildningsverksamhet för aktiva sjuksköterskor.

År 2002 tog Birgitta Engström (född 1941) över ordförandeskapet för Svensk sjuksköterskeförening. År 1986 blev hon den sextonde doktorn i omvårdnad i Sverige, och under sin ordförandetid var Birgitta Engström mycket aktiv i arbetet att skapa mötesplatser för forskning och kunskapsutveckling. Ett viktigt forum för kunskapsspridning blev nu också föreningens nya tidning, *Omvårdnadsmagasinet*, som kom ut med sitt första nummer 2003 (tidningen hade flera föregångare). I denna har den växande skaran aktiva omvårdnadsforskare kunnat presentera sin forskning i populärvetenskaplig form.

Det var under Birgitta Engströms tid som beslutet fattades att flytta föreningens verksamhet till en nyinköpt fastighet på Baldersgatan 1, det som i dag är Sjuksköterskornas hus.

Till föreningen är i dag knutna ett femtiotal sektioner och nätverk för de olika specialiseringar som finns inom yrket och som bara blir fler och fler. Och nästan varenda vecka möts några av dessa i Sjuksköterskornas hus för olika arrangemang. Här finns välutrustade moderna konferenslokaler för upp till femtio personer, ett stort konferenskök och vackra sällskapsrum, vars inredning minner om föreningens långa historia.

Birgitta Engström, ordförande 2002–2006

OMVÅRDNADSFORSKNING

En central del i sjuksköterskornas professionaliseringsprocess har varit framväxten av det egna kunskapsområdet: Omvårdnad. Redan på 1960-talet togs de första stegen mot att försöka uppmuntra sjuksköterskor att ägna sig åt egen forskning, och 1967 tillsatte föreningen en särskild forskningskommitté. Sedan dess har engagemanget och insatserna för att utveckla omvårdnadsforskningen bara ökat. De första doktorsavhandlingarna skrivna av sjuksköterskor kom under 1970- och 1980-talet. I dag har mer än tusen sjuksköterskor disputerat, och i lunchrummet på översta våningen i Sjuksköterskornas hus finns den mest kompletta samlingen av sjuksköterskors doktorsavhandlingar i Sverige.

Många av de sjuksköterskor som har disputerat har senare kommit att göra en akademisk karriär. Bortåt ett sextiotal är i dag professorer i omvårdnad. En av dessa är Ania Willman (född 1950), som valdes till föreningens ordförande 2006 efter Birgitta Engström. Med henne kom föreningen för första gången att ha en professor som ordförande – hon blev utnämnd 2006 – vilket är helt logiskt med tanke på den utveckling som vi kan se under de hundra åren.

Kunskapsutvecklingen inom yrket är i dag en av föreningens huvuduppgifter. Sedan 1995 har föreningen ett vetenskapligt råd, skrifter ges ut, kurser och konferenser anordnas, inte minst de regelbundet återkommande sjuksköterskedagarna Lust & kunskap, vilka brukar samla bortåt tusen deltagare. Föreningen delar också ut stipendier och priser till sjuksköterskor som bedriver forsknings- eller utvecklingsarbete.

Svensk sjuksköterskeförenings mer än hundraåriga historia visar, liksom sjuksköterskeyrket, såväl kontinuitet som förändring. Men syftet med föreningen är fortfarande detsamma som det formulerades i 1910 års stadgar, om än med andra ord. På föreningens hemsida – swenurse.se – kan man läsa:

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation. Vi företräder professionens kunskapsområde med syfte att främja forskning, utveckling, utbildning samt kvalitetsutveckling inom vård och omsorg.

Ania Willman, nuvarande ordförande, valdes 2006

BALDEKSGATAN 1

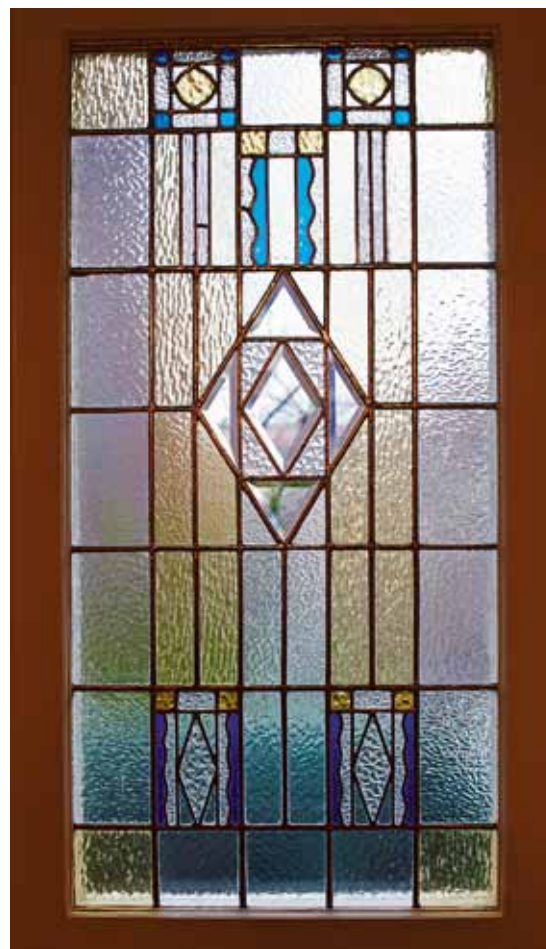
Sjuksköterskornas hus är beläget i kvarteret Sånglärkan på Östermalm. Denna del av Stockholm präglas av pampiga stenhus från decennierna kring sekelskiftet 1900. Före det kallades området Ladugårdslandet och dominerades av militära anläggningar och låga trä- och stenhus. Men när staden växte valde många välbärgade att bygga sig bostadshus utanför det som då var centrum.

En av dem var Paul Urban Bergström, grundare av varuhuset PUB, som 1909–1910 lät bygga huset på Baldersgatan 1. Arkitekt var E. Lindquist. På bottenvåningen av den fem våningar höga fastigheten fanns kök, serveringsrum, automobilgarage och slöjdrum. En trappa upp fanns hall, förmak, sal, salong och ett herr-/rökrum (med PUB:s kassaskåp i en garderob). Våningarna ovanför innehöll sovrum. Familjen Bergström kom dock att bo i huset endast fyra år eftersom fru Bergström tyckte att det låg alldeles för ocentralt!

År 1914 såldes fastigheten och den användes som privatbostad av olika familjer fram till 1970, då Stikkan Andersson köpte huset för sitt produktionsbolag Polar Music. Han inredde då den översta våningen, som hade fungerat som tvättstuga och tork- och mangelrum, till sin privatbostad. I dag finns här föreningens styrelserum och personalutrymmen. Under 1970-talet arbetade också popgruppen ABBA i huset.

Efter 1980 ägdes fastigheten av Polisförbundet, som 2004 sålde den till Svensk sjuksköterskeförening. En omfattande men varsam renovering av lokalerna genomfördes och den 15 maj 2005 kunde föreningen ta sitt nya hus i besittning.

Ambitionen har varit att bevara så mycket som möjligt av husets ursprungskaraktär men samtidigt skapa moderna och ändamålsenliga lokaler för föreningens medarbetare och husets alla besökare. Den ursprungliga mörka färgsättningen har ersatts av en betydligt ljusare. Många vackra jugenddetaljer finns kvar från då huset byggdes, till exempel glasfönstren i trapphuset. Inredningen, framför allt i de publika delarna, präglas av gåvor som föreningen genom tiderna har fått: mattor, tavlor, möbler, lampor och prydnadsföremål som på olika sätt kan berätta om föreningens historia.

100 ÅR

Den 14 mars 2010 fyllde Svensk sjuksköterskeförening hundra år och det firades bland annat med utgivningen av boken *Svensk sjuksköterskeförening 100 år: Bilder av sjuksköterskan*, skriven av Anna Götlind, professor i historia vid Stockholms universitet. I boken skildras föreningens historia ur ett övergripande och samhällsrelaterat perspektiv, hur föreningen bildades, har utvecklats och förändrats, och i vilka sammanhang den har verkat. Boken berättar också om sjuksköterskeyrkets förändring över tid, och läsaren får möta en rad enskilda kvinnor och män i det stora sjuksköterskerekollektivet. Sjuksköterskorna själva, kända såväl som okända, får både höras och synas i text och bild.

Ett antal fristående teman behandlas i bokens olika kapitel, vilka i sin tur är kronologiskt uppställda. Kapitlen är grupperade i fem större avsnitt.

Det första, Organisering, behandlar SSF som organisation och hur föreningen har arbetat, såväl inåt mot de egna medlemmarna, som utåt på en facklig arena men också i olika internationella sammanhang. Det andra avsnittet, Mångfald, har som syfte att visa på den allt större bredden och specialiseringen i sjuksköterskeyrket. I avsnitt tre, Roller, diskuteras sjuksköterskans plats men också ansvar i en ständigt föränderlig vårdorganisation, där det hierarkiska tänkandet, utgående från faktorer som kön och klass, präglas av en mycket stark kontinuitet.

I det fjärde avsnittet, Professionalisering, diskuteras de grundläggande förändringar av sjuksköterskeyrket som kan sammanfattas i just begreppet professionalisering. Satsningar på utbildning och forskning har kanske varit de viktigaste inslagen i denna process. Samtidigt finns det en bild, eller snarare flera, av sjuksköterskan, som kolliderar med den självbild som yrkeskåren har odlat och odlar. I bokens femte och sista avsnitt, Bilder, förs en diskussion om detta, och här görs också ett försök att knyta ihop trådarna från de tidigare avsnitten.

Boken går att köpa i Svensk sjuksköterskeförenings webbutik: ssf.ekvist.se eller när du besöker Sjuksköterskornas hus.

SJUKSKÖTERSKORNAS HUS

BALDERSGATAN 1

Svensk sjuksköterskeförening
Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
e-post: ssf@swenurse.se
Hemsida: swenurse.se